

Trestněprávní a civilní odpovědnost ve sportu. Jednání s fanoušky.

JUDr. Petr Skryja, Ph.D., LL.M.

Obecné vymezení

- ▶ Samotné porušení sportovních pravidel nemůže založit trestněprávní odpovědnost.
- ▶ V praxi funguje tzv. „dvojkolejnost“ trestání. Sportovce potrestá jeho klub či jiná sportovní organizace a pak ještě soud civilním/trestním/správním řízením.
- ▶ Jelikož disciplinární pravidla pro sportovce nejsou obecně závazným pravidlem chování, ale postihují toliko sportovce, nelze na jejich základě postihnout například neadekvátní chování diváka. Pouze chování sportovce vůči ostatním. Pouze zákon stanoví, které jednání je trestným činem a soudce rozhoduje o výši trestu (vyplývá z obecných zásad).

Prevenční povinnost - 3 roviny:

- ▶ A) Obecná prevenční povinnost - vyjádřena v § 2900 OZ:

„Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného“.

- ▶ B) Zakročovací povinnost - vyjádřena v § 2901 OZ:

„Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit“.

- ▶ C) Oznamovací povinnost - vyjádřena v § 2902 OZ:

„Kdo porušil právní povinnost, nebo kdo může a má vědět, že ji poruší, oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout, a upozorní ji na možné následky. Splní-li oznamovací povinnost, nemá poškozený právo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení zabránit“.

Okolnosti vylučující protiprávnost - vybírám některé relevantní pro sport

- ▶ nutná obrana = Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útokem na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.
- ▶ krajní nouze = Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.
- ▶ souhlas poškozeného
- ▶ dobrovolné podstoupení rizika
- ▶ **3 roviny právní odpovědnosti ve sportu:**
 - ▶ - základní porušení pravidel daného sportu (červená karta - fotbal)
 - ▶ - civilní odpovědnost = náhrada škody...
 - ▶ - trestněprávní odpovědnost = t.č. ublížení na zdraví, hospodářská t.č., t.č. fanoušků.

- ▶ Trestní odpovědnost pachatele při sportu nastupuje po překročení hranice rizika vyplývajícího ze hry, které každý sportovec postupuje, přičemž konkrétní okolnosti, za nichž ke skutku došlo, mají zásadní význam pro závěr o zavinění.
- ▶ Uvedené lze shrnout tak, že sportovec je za úraz odpovědný jen ve chvíli, kdy poruší sportovní pravidla (a zákonnou prevenční povinnost pochopitelně).
- ▶ **Trestným činem** je jen takové jednání, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně. Trestní zákoník tedy říká, že jen takové jednání, které je zákonem označeno za trestný čin, může být trestným činem. Jestliže tedy nějaké jednání není v trestním zákoně popsáno, nemůže být trestným činem, byť by bylo jakkoliv nebezpečné a nemorální. Jedná se o jeden ze základních principů právního státu, že není trestného činu bez zákona.
- ▶ **Skutková podstata trestného činu** = formální znak T.Č., jedná se o souhrn objektivních a subjektivních znaků, které určují jednotlivé druhy T.Č.
- ▶ Subjekt = pachatel
- ▶ Subjektivní stránka = zavinění (nedbalostní nebo úmyslné)
- ▶ Objekt = zájem společnosti, který je chráněn zákonem
- ▶ Objektivní stránka = jednání, následek a příčinný vztah mezi nimi

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. května 1978, sp. zn. 10 Co 190/76

- ▶ Právní věta - zkrácená:
- ▶ *Nedodržení pravidel sportovní hry (např. kopané, spočívající v použití pravidly nedovoleného (zakázaného) způsobu hry, je nutné posoudit jako jednání odporující povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví. V důsledku toho jde o porušení právní povinnosti, jež zakládá odpovědnost za škodu.*
- ▶ Důležité body z odůvodnění:
 - 1) odpovědnost hráče za škodu, která vznikla spoluhráči na hrací ploše, nelze zásadně vyloučit,
 - 2) pravidla sportovní hry nejsou právními předpisy, avšak jejich nedodržování hráči neznamená, že tito nedbají na povinnosti předcházet hrozícím škodám, tj. na povinnost, že každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku a dalších hodnotách,
 - 3) zaviněný protiprávní úkon nastal v důsledku nedovoleného zákroku, který byl v rozporu s pravidly hry - jedná se o nepřímý úmysl - zranění vzniklo v zápalu hry,
 - 4) příčinná souvislost mezi jednáním a škodou existuje, pokud by ke škodě nedošlo za situace, kdy by sportovec dodržel pravidla hry.

Subsidiarita trestní represe

- ▶ Zásada, podle které je nutné méně závažná jednání posuzovat mírnějšími prostředky, pokud to lze.
- ▶ Proto mají přednost soukromoprávní prostředky obrany (např. odpovědnost za škodu). Pokud samy o sobě nestačí, lze (i souběžně s nimi) použít i přestupkové právo.
- ▶ K tomu viz zákon č. 250/2016 Sb., zákona o přestupcích.
- ▶ Teprve poté když není zbylí může nastoupit trestněprávní sankce.

Usnesení NS ČR ze dne 23. února 2005, sp. zn. 25 Cdo 1506/2004

„Pravidla chování pro lyžaře, vydaná Mezinárodní lyžařskou federací FIS, nejsou obecně závazným právním předpisem, avšak pro lyžaře na sjezdové trati jsou závazná a jejich porušení představuje porušení právní povinnosti předcházet vzniku škod“.

Podle judikatury NS sp. zn. 8 Tdo 68/2010 je lyžař mj. povinen přizpůsobit rychlost a způsob jízdy svým schopnostem, zkušenostem a celkové situaci v místě kde jezdí. (Nepřekážet ostatním lyžařům, včas uhnout atd).

- ▶ Významný judikát - první případ, kdy se NS vyjádřil k pravidlům FIS
- ▶ Nastudovat pravidla FIS !!!!! Platí v běžném životě...

Jednání s fanoušky

- ▶ Násilí ve sportu je spojováno hlavně fotbalem a chuligány - slovo chuligán (anglicky *hooligan*) pochází od jména Houlihan, což byla v 19. století irská rodina ve východním Londýně proslulá asociálním chováním.
- ▶ V 60. letech se spojilo násilí ve sportu s násilím proti imigrantům, od 70. let přenášeli chuligáni i na zahraniční utkání svých týmů. Volně bylo chuligánství spojeno např. se skinheads.
- ▶ V československém prostředí to byla jedna z cest, jak se vybit z frustrace z politické situace, ale moc se o tom nepsalo.
- ▶ Zlomový okamžik byl návrat fanoušků Sparty Praha z utkání v Banské Bystrici, kteří zdemolovali rychlík (červen 1985) - tehdy se násilím na fotbale začaly zabývat bezpečnostní složky.

Základní právní úprava

- ▶ Trestní zákoník, jehož součástí je § 76 - zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- ▶ 115/2001 Sb., o podpoře sportu - cílem bylo, aby se na zajištění pořádku na sportovních akcích podílely organizace, které z nich profitují.
 - ▶ Kromě Ministerstva vnitra se na řešení problematiky podílejí např.:
 - ▶ MŠMT,
 - ▶ Policie České republiky,
 - ▶ Fotbalová asociace České republiky,
 - ▶ jednotlivé fotbalové kluby, vlastníci stadionů, města a obce, obecní policie, bezpečnostní agentury.
- ▶ Mezi subjekty často uzavřeny tzv. koordinační smlouvy.

Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

- ▶ Stačí aby se vztahoval k dané akci i nepřímo a odehrál se např. v dopravním prostředku, klidně i den poté.
- ▶ Podle NSS nelze zakázat vstup na naprosto všechny společenské akce, jen přiměřeně v souvislosti se spáchaným činem.
- ▶ Výkon tohoto opatření zajišťuje probační a mediační služba ve spolupráci s Policií ČR. Opatření funguje i jako určitá „prevence“ a výše škod páchaných na sportovních akcích klesají.
- ▶ **Evropská úmluva** k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště sportovních zápasech.
 - ▶ Na základě ní vymezeno divácké násilí, zajistit vhodně bezpečnost diváků (oddělený prodej vstupenek, zákaz vnášení a omezení prodeje alkoholu atd.)
- ▶ Rezoluce o předcházení rasismu, xenofobii a intoleranci ve sportu

Mezinárodní a evropské souvislosti:

- ▶ Rozhodnutí rady EU ze dne 6. prosince 2001 o příručce s doporučeními pro mezinárodní policejní spolupráci a opatření k prevenci a kontrole násilností a výtržnictví v souvislosti s fotbalovými zápasy, kterých se účastní alespoň jeden členský stát
- ▶ „manuál“ pro spolupráci policie, pořadatelské služby a médií
- ▶ Rozhodnutí rady EU o bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodním prvkem
- ▶ Zavedlo povinnost zřídit národní fotbalové informační středisko (NFIP) - výměna mezinárodně významných policejních informací
- ▶ UEFA: může např. anulovat výsledky zápasu, nechat ho odehrát bez diváků či udělit pokuty
- ▶ Spolupracuje s FAFE (Football Against Racism in Europe)
- ▶ FIFA: především postihuje členské kluby odebíráním ligových bodů nebo vyloučením klubů ze soutěží
- ▶ FIFA a UEFA spolu založily např. Nadaci Daniela Nivela, která vědecky zkoumá divácké násilí a pořádá sbírky na podporu jeho obětí.

Trestné činy proti životu a zdraví

- ▶ Zahrnuje § 146 (TČ ublížení na zdraví), § 145 (těžké ublížení na zdraví) a § 147 (těžké ublížení na zdraví z nedbalosti).
- ▶ Poměrně časté, občas se může vyskytnout i s neposkytnutím pomoci podle § 150 trestního zákoníku
- ▶ **Trestné činy ohrožující život nebo zdraví**
- ▶ Při střetu fanoušků může dojít ke rvačce, což je trestný čin podle § 158 TZ.
- ▶ Ovšem co se týče skutkové podstaty, je těžké prokázat úmysl ohrozit život nebo zdraví.
- ▶ Proto bývá častěji jednání kvalifikováno jako výtržnictví podle § 358 TZ nebo jako pokus o (těžkou) újmu na zdraví
- ▶ Výtržnictví a s ním spojená hrubá neslušnost - problém: neurčitá definice
- ▶ S tím často spojené opilství: podle § 360 TZ: k zamyšlení: co pořadatelé? Nepouštět na stadiony opilé? Neprodávat alkohol? Pomůže to?

Trestné činy proti majetku, trestné činy obecně ohrožujícím, trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

- ▶ Zde bývá časté poškození cizí věci podle § 227 TZ, příklad: vyrvané sedačky v MHD.
- ▶ Příkladem z druhé skupiny je trestný čin obecného ohrožení (§ 272 TZ), a ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274). Příklad: zapalování sedaček na stadionech.
- ▶ Ze třetí skupiny zejména: § 323 násilí proti orgánu veřejné moci, § 324 vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci, § 325 násilí proti úřední osobě. Ze strany policistů a dalších bezpečnostních složek možné § 329 zneužití pravomoci úřední osoby.
- ▶ Dále § 327 maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (př.: Lojzovy je zakázán vstup na utkání Sparty, on je přesto navštíví).
- ▶ § 356 podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod - časté zejména u skandování.

Hospodářská trestná činnost ve sportu

- ▶ Zde je možné se setkat především s korupčním jednáním, se kterým souvisí řada trestných činů. Je nutné si připomenout i nelegální sázky. V praxi je efektivní ,v kontextu odhalení korupce, spolupráce disciplinárních orgánů s orgány činnými v trestním řízení !!!
- ▶ Co se týká úplatkářství:
 - ▶ § 331 trestný čin přijetí úplatku
 - ▶ § 332 trestný čin podplácení
 - ▶ § 333 trestný čin nepřímého úplatkářství
- ▶ Definice úplatku:
- ▶ § 334

„Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok“.